

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
Кафедра української філології та суспільних дисциплін

Проректор з навчальної роботи
М. Б. Воднар
М. Б. Воднар

«30» серпня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

з галузі 01 Освіта

за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література)

за освітньо-професійною програмою бакалавра

Кременець – 2016 рік

Волянюк І. О. Робоча програма з дисципліни «Сучасна українська літературна мова»: [для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)] / І. О. Волянюк, Л. М. Невідомська. – Кременець, 2016 року. – 64 с.

Розробники: Волянюк І. О., к. філол. н., доц.; Невідомська Л. М., к. філол. н., доц.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін (протокол № 1 від „29” серпня 2016 року).

Завідувач кафедри

О. В. Васишин

© Волянюк, Невідомська, 2016 рік

© Кременець, 2016 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – <u>30</u>	Галузь 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
	Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)	
Модулів – 2 (I. Аудиторна робота; II. Самостійна робота)	Освітньо-професійна програма: бакалавр	Роки підготовки:
Змістових модулів – <u>16</u>		1-й, 2-й, 3-й, 4-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 900		1-й, 2-й, 3-й, 4-й, 5-й, 6-й, 7-й, 8-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4/3/4/3/2/3/4/3; самостійної роботи студента – 4,8 / 2 / 3 / 3,7 / 3,3 / 2 / 4,8 / 4,5		184 год.
		Практичні, семінарські
		252 год.
		Самостійна робота
		464 год.
		Вид контролю: Е/Е/Е/Е/З/Е/Е/З

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 48 : 52.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА СЕМЕСТРАМИ

Семестр	К-сть год./тижн.	Всього аудит.	К-сть кредит.	Лекції	Практ. зан.	Сам. роб.	Екз.	Залік	Всього год.
I	4 / 17	68	5	16	52	82	+	-	150
II	3 / 18	54	3	24	30	36	+	-	90
III	4 / 17	68	4	32	36	52	+	-	120
IV	3 / 18	54	4	26	28	66	+	-	120
V	2 / 17	34	3	16	18	56	-	+	90
VI	3 / 18	54	3	24	30	36	+	-	90
VII	4 / 17	68	5	30	38	82	+	-	150
VIII	3 / 12	36	3	16	20	54	-	+	90
Всього	26 / 134	436	30	184	252	464	6	2	900

2. МЕТА КУРСУ

Освітній компонент «Сучасна українська літературна мова» є базовою лінгвістичною дисципліною у фаховій підготовці вчителя української мови та літератури. Основна його мета – засвоєння студентами знань з усіх розділів сучасної української літературної мови: фонетики й фонології, лексикології, фразеології та лексикографії, морфеміки і словотвору, морфології, синтаксису та пунктуації; формування національно свідомої, духовно багатого мовної особистості з високим рівнем комунікативної професійної компетенції; а також опанування практичним курсом сучасної української літературної мови, необхідним для активної професійної та суспільної діяльності майбутніх фахівців, зокрема вчителів.

За особливостями й обсягом матеріалу курс «Сучасна українська літературна мова» є достатньо складним, тому ґрунтовному вивченню теоретичних положень із усіх розділів дисципліни передуює «Практикум із сучасної української літературної мови», що сприятиме:

- розширенню знань студентів про норми сучасної української літературної мови;
- удосконаленню мовних умінь і навичок першокурсників.

Запропонована програма повинна допомогти студентам в аудиторній і позааудиторній роботі з цієї дисципліни. У програмі визначено кількість і навчальний обсяг змістових модулів, залікових кредитів, перелік основних підручників, посібників та інших джерел вивчення названих вище розділів сучасної української літературної мови.

Провідними завданнями дисципліни є: формування лінгвістичних знань і вмінь, навичок наукових спостережень за мовними процесами та явищами, що відбувалися в сучасній українській літературній мові; опанування основними відомостями про лексичний склад сучасної української літературної мови, її граматичну будову; засвоєння літературних норм; вироблення навичок аналітичної діяльності; усвідомлення значення рідної мови не лише як засобу спілкування, а й як найважливішого джерела формування інтелекту й духовно-емоційної сфери особистості через її органічний зв'язок з національними традиціями.

Вивчення курсу сучасної української літературної мови спрямоване на формування у студентів таких професійних *компетентностей*:

1. *Інтегральна*: здатність самостійно розв'язувати складні спеціалізовані завдання й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів навчання української мови та характеризується комплексністю й невизначеністю

педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в закладах освіти середньої школи.

2. Загальні:

- 2.1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- 2.2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- 2.3. Спроможність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово.
- 2.4. Знання предметної галузі та розуміння професії.
- 2.5. Здібність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- 2.6. Здатність бути критичним і самокритичним.
- 2.7. Спроможність генерувати нові ідеї (креативність).
- 2.8. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією.
- 2.9. Уміння працювати в команді.
- 2.10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3. Фахові:

- 3.1. Володіти спеціальними знаннями загальних теорій мовознавства, наукових шкіл і напрямів лінгвістичних досліджень.
- 3.2. Бути обізнаними з внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови.
- 3.3. Володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасної мовознавчої науки.
- 3.4. Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії та методики фахових досліджень.
- 3.5. Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з лінгвістики; використовувати загальні та спеціальні методи філологічного дослідження.
- 3.6. Здійснювати аналіз мовних об'єктів; виявляти та виправляти різні типи помилок.
- 3.7. Здійснювати пошук та аналітичне опрацювання нової текстової, графічної та відеоінформації.
- 3.8. Вміти застосовувати трансфер академічних знань і академічних досліджень у прикладних освітніх технологіях та соціокультурній діяльності.
- 3.9. Уміти вести дискусію.

Програмні результати навчання

1. Опанувати сучасні наукові методи досліджень, базовий фаховий вокабуляр. (ПРН 2).
2. Вільно володіти фундаментальними знаннями з мовознавства (основними концепціями, працями гуманітарних наук, знати їх видатних представників). (ПРН 6)
3. Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання. (ПРН 7)

4. Уміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію. (ПРН 10)
5. Досконало володіти державною мовою. (ПРН 11)
6. Уміти користуватися науковою літературою, аналізувати матеріал академічних підручників і навчальних посібників із сучасної української літературної мови для різних типів середніх навчальних закладів. (ПРН 13)
7. Сформувані судження про використання знань, умінь, навичок із теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної лінгвістики, про використання професійно орієнтованих загальнотеоретичних знань з української мови. (ПРН 15)

3. Програма навчальної дисципліни

Практикум із сучасної української літературної мови

Змістовий модуль 1. Українська мова та її суспільна роль. Звуки і букви.

Орфографічні норми. Будова слова (морфеміка). Словотвір.

Тема 1. Українська мова та її суспільна роль. Звуки і букви української мови.

Основні орфограми: вживання великої літери, апострофа; подвоєння приголосних, спрощення у групах приголосних; правопис слів іншомовного походження.

Тема 2. Основні поняття морфеміки. Правопис префіксів і суфіксів. Значущі частини слова (корінь, префікс, суфікс, постфікс, закінчення тощо). Написання префіксів з- (*с-, зі-, із-*), *роз-, без-, пре-, при-, прі-* та ін. Правопис суфіксів, зокрема іменникових, прикметникових, як-от: *-ив(о), -е(во), -ов(ий), -ев(ий), -єв(ий), -енн(ий)* та ін.

Тема 3. Основні способи творення слів у сучасній українській літературній мові. Афіксальні способи словотвору. Особливості т. зв. безафіксного творення (нульової суфіксації) іменників. Осново- та словоскладання. Лексико-семантичний і морфолого-синтаксичний способи. **Зміни приголосних при формотворенні й словотворенні.** Зміни та правопис кореневих приголосних при творенні прикметників за допомогою суфікса *-ськ(ий)* та іменників із суфіксом *-ств(о)*. Зміни й правопис приголосних при творенні іменників за допомогою суфікса *-ин(а)* від прикметників на *-ськ(ий)*. Зміни приголосних при творенні похідних іменників і прикметників від іменників, твірної основа яких завершується на *-сок, -ск*, наприклад: *пісок → піщина, пісок → піщаний*. Зміни приголосних *к, ц* перед суфіксальним *н* (*пшеничний, але рушник*). Правопис приголосних при творенні вищого ступеня прикметників і прислівників.

Змістовий модуль 2. Морфологія. Відповідні морфологічні норми сучасної української літературної мови.

Тема 4. Іменник, його відмінювання та правопис. Написання складних, складноскорочених іменників. Самостійні й службові частини мови. Визначення іменника. Поділ іменників на відміни та групи. Іменники, що перебувають поза основними чотирма відмінами. Особливості правопису відмінкових закінчень іменників. Написання складних і складноскорочених іменників.

Тема 5. Прикметник, його відмінювання та правопис. Написання складних прикметників. Визначення прикметника. Розряди прикметників за значенням. Особливості прикметникового відмінювання. Творення і правопис форм вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників. Творення і правопис присвійних прикметників. Правила написання складних прикметників.

Тема 6. Відмінювання й правопис числівників. Визначення числівника. Розряди числівників за значенням і за будовою. Особливості відмінювання кількісних і порядкових числівників. Правопис складних числівників і відчислівникових складних слів. Зв'язок числівників з іменниками.

Тема 7. Відмінювання й правопис займенників. Визначення займенника. Розряди займенників за значенням та особливості їхнього відмінювання. Правопис відмінкових форм та складних і складених займенників.

Тема 8. Дієслово, його форми та правопис. Визначення дієслова та загальна характеристика дієслівних форм. Поділ дієслів на дієвідміни. Правопис особових закінчень дієслів I і II дієвідмін. Особливості дієвідмінювання форм *дати*, *їсти*, *відповісти*. Написання форм наказового та умовного способів. Активні дієприкметники, їхнє творення й особливості вживання. Творення та правопис пасивних дієприкметників. Дієприслівники, їхнє творення й правопис.

Тема 9. Прислівник. Написання прислівників і прислівникових сполучень.

Визначення прислівника, його розряди (за значенням). Походження прислівників. Правопис складних і складених прислівників.

Тема 10. Загальна характеристика прийменників і сполучників, їх правопис. Визначення прийменника, написання складних і складених прийменників. Сполучник, його розряди. Правопис різних за будовою сполучників.

Тема 11. Частка, вигук та їх правопис. Загальна характеристика часток, їх класифікація та правопис. Написання часток *не, ні* зі словами, що належать до різних частин мови. Специфічні частиномовні риси вигука. Правопис вигуків і звуконаслідувальних слів.

Змістовий модуль 3. Синтаксис та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови.

Тема 12. Просте речення. Розділові знаки в простому неускладненому реченні.

Речення як мовна одиниця. Просте й складне речення. Головні та другорядні члени речень. Типи простих речень. Тире в простому неускладненому реченні. Прикладка. Правила написання непоширених прикладок.

Тема 13. Розділові знаки в синтаксичних структурах із однорідними членами речення. Однорідні члени речення. Розділові знаки у реченнях із однорідними членами. Однорідні та неоднорідні означення. Розділові знаки у структурах із узагальнювальними словами при однорідних членах речення.

Тема 14. Відокремлення членів речення. Розділові знаки у синтаксичних структурах із відокремленими членами речення. Розділові знаки в реченнях за наявності в них відокремлених додатків. Розділові знаки в реченнях за наявності у них відокремлених обставин. Відокремлені та невідокремлені означення, розділові знаки в реченнях із відокремленими означеннями. Розділові знаки в реченнях із відокремленими прикладками. Розділові знаки в синтаксичних структурах з відокремленими уточнювальними членами речення.

Тема 15. Звертання. Вставні і вставлені конструкції. Розділові знаки у реченнях із звертаннями та вставними й вставленими конструкціями. Розділові знаки в реченнях із поширеними та непоширеними звертаннями. Розділові знаки в реченнях із вставними словами, словосполученнями. Розділові знаки в синтаксичних структурах із вставленими словосполученнями й реченнями.

Тема 16. Розділові знаки в складносурядних реченнях. Поняття про складносурядне речення. Пунктуація, властива складносурядним синтаксичним структурам.

Тема 17. Складнопідрядні речення та розділові знаки в таких синтаксичних структурах. Поняття про складнопідрядне речення. Визначення його різних типів.

Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.

Тема 18. Розділові знаки в складних безсполучникових реченнях. Поняття про складне безсполучникове речення. Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.

Тема 19. Багатокомпонентні складнопідрядні речення. Складна синтаксична конструкція (ССК), складне синтаксичне ціле (ССЦ) та період. Розділові знаки в цих структурах. Однорідна, неоднорідна супідрядність та послідовна підрядність у багатокомпонентних складнопідрядних реченнях. Поняття про складну синтаксичну конструкцію. Розділові знаки у ССК. Складне синтаксичне ціле й розділові знаки у цій структурі.

Тема 20. Пунктуація, характерна для передавання на письмі прямої мови, діалогів, полілогів, а також при цитуванні. Пряма й непряма мова. Діалоги й полілоги. Розділові знаки при прямій мові, діалогах і полілогах. Пунктуаційне оформлення цитат.

Сучасна українська літературна мова

Змістовий модуль 1. Фонетика. Звуковий склад української мови

Тема 1. Вступ. Зміст і завдання курсу. Мова та мовлення. Мова та мислення. Про походження української мови, її зв'язки з іншими слов'янськими мовами. Українська мова – національна мова українського народу. Діалекти української мови. Українська літературна мова, умови її функціонування. Писемна й усна форми української літературної мови, їх стильові різновиди.

Тема 2. Фонетика і фонологія. Предмет і завдання фонетики. Фонетичне членування потоку мовлення. Аспекти вивчення мовних звуків. Поділ звуків на голосні й приголосні. Склад і класифікація голосних звуків. Склад і класифікація приголосних звуків.

Тема 3. Позиційні зміни звуків у потоці мовлення. Палаталізація приголосних звуків. Асиміляція приголосних. Дисиміляція приголосних. Спрощення в групах приголосних. Подовження приголосних. Фонетична і фонематична транскрипція.

Чергування фонем. Орфоепія

Тема 4. Поняття про чергування, його різновиди. Чергування в українській літературній мові. Найдавніші чергування голосних фонем. Чергування |o|, |e| з нулем

фонем. Чергування |o|, |e| з |i|. Чергування |e|, |o| після шиплячих та |й|. Інші типи чергувань.

Тема 5. Чергування приголосних фонем. Історичні чергування. Чергування м'яких і твердих передньоязикових відповідників. Чергування приголосних передньоязикових зубних із шиплячими. Чергування однієї приголосної фонемі зі звукосполученням із двох приголосних. Склад як частина фразового такту. Закономірності виділення складів в українській мові.

Тема 6. Наголос в українській мові. Орфоепічні норми. Характеристика наголосу. Поняття логічного наголосу. Поняття про орфоепію. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови. Норми вимови голосних звуків. Норми вимови приголосних звуків. Вимова звукосполучень приголосних. Норми наголошення слів.

Змістовий модуль 2. Графіка й орфографія

Тема 1. Графіка сучасної української мови. Звуки і букви української мови. Співвідношення між буквами українського алфавіту та звуками української мови. Орфографія. Принципи українського правопису.

Тема 2. Основні орфограми українського правопису. Позначення м'якості приголосних звуків на письмі. Вживання м'якого знака. Апостроф. Вимова і правопис префіксів. Префікси *-не-*, *-ні-*. Частки *не*, *ні*. Правопис суфіксів. Подвоєння букв на позначення збігу однакових приголосних на межі частин слова та подовжених м'яких приголосних звуків. Велика буква на синтаксичній основі. Велика буква на семантичній основі. Складні слова. Вимова і правопис слів іншомовного походження. Правопис прізвищ і географічних назв іншомовного походження. Правопис складних географічних назв. Правила переносу.

Змістовий модуль 3. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія

Тема 1. Лексикологія як розділ мовознавства. Предмет і завдання розділу. Слово як мовна одиниця. Лексичне значення слова. Омоніми. Пароніми. Синоніми. Евфемізми. Антоніми.

Тема 2. Склад української лексики, її походження та сфера використання. Формування української лексики. Запозичена лексика. Склад лексики сучасної української літературної мови з погляду стилістичного вживання її. Зміни у словниковому складі мови. Активна й пасивна лексика.

Тема 3. Фразеологія. Лексикографія. Предмет фразеології. Поняття про фразеологічну одиницю. Класифікація фразеологізмів. Зміни у формі фразеологізмів. Джерела української фразеології. Лексикографія. Поняття про лексикографію. Типи словників.

Змістовий модуль 4. Морфеміка

Тема 1. *Поняття про морфеміку сучасної української літературної мови.* Морфеміка як рівень мовної системи та як розділ мовознавства. Зв'язок морфеміки з іншими розділами лінгвістики. Морфема як знакова одиниця мови. Поняття про морф і морфему. Співвідношення понять *морфема* і *слово*. Аломорфи та варіанти морфем. Класифікація морфем у сучасній українській літературній мові: за роллю в слові, за функцією, за місцем у структурі слова, за ознакою питома/запозичена. Поняття про матеріально виражені та нульові, регулярні й нерегулярні, продуктивні й непродуктивні афікси.

Тема 2. *Особливості префіксів і суфіксів як основних словотвірних морфем української мови, їхнє походження.* Суфікси, їхня роль у мові. Походження суфіксів: а) індоєвропейські суфікси; б) праслов'янські (спільнослов'янські) суфікси; в) східнослов'янські суфіксальні морфеми; г) власне-українські суфікси. Префікси, їхня роль у мові. Походження префіксів.

Тема 3. *Поняття про основу слова. Історичні зміни в морфеміці.* Основа слова. Основи похідні й непохідні, вільні та зв'язані. Морфемний розбір слів. Історичні зміни в морфемній структурі слова: опрощення, перерозклад, ускладнення. Основні шляхи розвитку морфеміки. Морфемні словники.

Змістовий модуль 5. Словотвір

Тема 1. *Словотворення і словотвір (деривація і дериватологія).* Словотвір як особлива підсистема мови та як розділ мовознавства. Два аспекти словотвору: діахронічний і синхронічний. Розрізнення понять *словотворення* та *словотвір*. Місце словотвору в системі наук про мову. Зв'язок словотвору з морфемікою, лексикологією, морфологією, синтаксисом. Критерії розмежування словотворення, словозміни та формотворення. Основні засоби формотворення в українській мові. Словотвірні ресурси сучасної української мови. Типи словотворення.

Тема 2. *Специфіка словотвірної похідності в сучасній українській літературній мові.* Словотвір як учення про творення слів і загальні принципи їхньої мотивації. Похідне слово як одиниця словотвору. Ознаки похідного слова. Розмежування структурної та семантичної похідності. Твірні і похідні основи, формально-значеннєві відношення між

ними. Словотвірний формант. Основні різновиди семантичної мотивації та семантичних відношень.

Тема 3. *Основні комплексні словотвірні одиниці сучасної української літературної мови.* Словотвірна категорія як узагальнена семантико-словотвірна сутність. Типологія словотвірних категорій сучасної української літературної мови. Питання про словотвірний тип у сучасному мовознавстві. Класифікація основних словотвірних типів. Словотвірне значення та словотвірна модель. Словотвірні ланцюжки (ряди) як вираження структурно-семантичних відношень у сфері похідних слів. Словотвірна синтагма. Словотвірна парадигма, її відмінність від морфологічної парадигми. Словотвірне гніздо як комплексна, найскладніша одиниця словотвору.

Тема 7. *Способи словотворення в сучасній українській літературній мові.* Визначення способів словотворення в сучасній лінгвістиці. Дві основні класифікації способів словотворення: а) за лексико-граматичним характером словотвірної бази та словотвірних засобів (традиційна класифікація): 1) різновиди морфологічного способу; 2) різновиди морфолого-синтаксичного способу; 3) лексико-синтаксичний і лексико-семантичний способи творення слів; б) за видом основних компонентів твірних формантів: 1) суфіксальний; 2) префіксальний; 3) постфіксальний; 4) суфіксально-префіксальний; 5) суфіксально-постфіксальний; 6) суфіксально-префіксально-постфіксальний; 7) префіксально-постфіксальний; 8) основоскладання; 9) словоскладання; 10) абрєвіатурний; 11) зрощення; 12) семантичний; 13) універбаційний; 14) конверсійний; 15) флективний; 16) акцентуаційний.

Тема 8. *Словотвірні ознаки основних частин мови.* Сучасній тенденції в розвитку словотворення. Словотвірні ознаки іменників. Основні способи словотворення прикметників. Дериваційний потенціал дієслів. Способи творення прислівників. Дериваційні ознаки займенників.

Змістовий модуль 6. Граматика

Тема 1. *Основні поняття граматики.* Предмет і завдання граматики. Розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Відмінність граматичного значення від лексичного. Способи й засоби вираження граматичних значень слів в українській мові. Синтетичні та аналітичні граматичні форми слів. Парадигма слова, повні й неповні парадигми. Морфологічні, синтаксичні, функціонально-семантичні («приховані») граматичні категорії.

Змістовий модуль 7. Морфологія. Іменні частини мови

Тема 1. *Частини мови і принципи їх класифікації.* Морфологія як розділ граматики, її предмет і завдання. Поняття частин мови. Принципи класифікації слів за частинами мови. Повнозначні й службові частини мови. Проблема поділу слів на частини мови в сучасному мовознавстві.

Тема 2. *Іменник як частина мови.* Загальна характеристика іменника. Лексико-граматичні розряди іменників: власні / загальні, істот / неістот, конкретні / абстрактні, іменники збірні, одиничні, предметні і речовинні.

Тема 3. *Грамматичні категорії іменників.* Морфологічна категорія роду іменників. Семантичний і формально-граматичний принципи розподілу іменників за родами. Класифікація іменників за родами. Іменники парного роду, спільного роду (маскулізми, фемінативи), подвійного роду. Хитання в роді. Рід аббревіатур. Рід незмінюваних іменників. Категорія числа іменників.

Тема 4. *Категорія відмінка іменників.* Словозміна іменників. Система відмінків української мови. Семантика відмінків. Парадигми відмінювання іменників.

Тема 5. *Прикметник як частина мови.* Загальна характеристика прикметника. Грамматичні категорії прикметника. Короткі, стягнені і нестягнені форми прикметників. Відмінювання прикметників.

Тема 6. *Лексико-граматичні розряди прикметників.* Якісні, відносні, присвійні прикметники. Проміжні розряди прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників.

Тема 7. *Числівник як частина мови.* Значення числівника і його граматичні ознаки. Широке й вузьке розуміння числівника як частини мови. Функціональні (кількісні – означено-кількісні (власне кількісні, збірні, дробові), неозначено-кількісні; порядкові) і структурні (прості, складні, складені) типи числівників. Відмінювання числівників. Зв'язок числівників з іменниками.

Тема 8. *Займенник як частина мови.* Загальна характеристика займенника. Поділ займенників на розряди за значенням і функціональним співвідношенням з іншими частинами мови. Словозміна займенників.

Змістовий модуль 8. Морфологія. Дієслово. Незмінювані частини мови

Тема 1. *Дієслово як частина мови.* Система дієслівних форм. Загальна характеристика дієслова як частини мови. Система дієслівних утворень у сучасній українській літературній мові: інфінітив, особові форми, дієприкметник, дієприслівник, безособові дієслівні форми на -но, -то. Характеристика інфінітива. Дві основи дієслова. Класи дієслів.

Тема 2. *Дієслівні категорії виду, перехідності / неперехідності, стану.*

Сутність категорії виду дієслова. Поняття про видову пару. Творення форм доконаного й недоконаного виду. Одновидові й двовидові дієслова. Поняття про способи дієслівної дії. Категорія перехідності / неперехідності. Різні погляди мовознавців на сутність категорії стану дієслів. Дієслова активного, пасивного, зворотно-середнього стану.

Тема 3. *Категорії дієслівного способу, часу, роду.*

Категорія способу дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслів. Уживання однієї способової дієслівної форми в значенні іншої. Категорія часу і роду дієслова, їх зв'язок із категоріями способу й виду. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові, їх творення. Абсолютне й переносне вживання часових форм дієслова.

Тема 4. *Словозмінні категорії дієслова. Дієвідмінювання. Дієслівні категорії особи, числа і роду. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова. Поділ дієслів на дієвідміни. Дієвідмінювання.*

Тема 5. *Дієприкметник, дієприслівник як форми дієслова. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Питання про статус дієприкметника. Активні і пасивні дієприкметники. Граматичні категорії дієприкметника, особливості творення. Граматичні категорії дієприслівника, особливості творення й уживання в реченні. Перехід дієприслівників у прислівники та прийменники. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Вияв національної специфіки української мови у функціонуванні безособових форм.*

Тема 6. *Прислівник як частина мови. Загальна характеристика. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Структура прислівникових основ. Правопис прислівників. Питання про слова категорії стану й модальні слова.*

Тема 7. *Службові частини мови. Прийменник як частина мови. Поняття про службові частини мови, критерії виділення й класифікації. Різні погляди мовознавців на статус службових частин мови. Загальна характеристика прийменника. Структурні і функціональні розряди прийменників. Особливості вживання й правопису прийменників. Складні випадки перекладу російських прийменникових конструкцій українською мовою.*

Тема 8. *Сполучник. Загальна характеристика сполучника. Принципи класифікації. Функціональні і структурні розряди сурядних і підрядних сполучників. Семантичні й асемантичні сполучники. Поняття про сполучні слова.*

Тема 9. *Частка. Вигук. Загальна характеристика частки як частини мови. Функціонально-комунікативні розряди часток. Словотворчі, формотворчі, фразові частки. Статус вигуків і звуконаслідувань. Функціональні розряди вигуків.*

Розділ «Граматика. Синтаксис»

Змістовий модуль 9. Синтаксис словосполучення

Тема 1. Синтаксис як розділ граматики. Предмет і завдання синтаксису. Синтаксичні відношення і зв'язки.

Тема 2. Словосполучення як синтаксична одиниця. Поняття про словосполучення. Підрядні та сурядні словосполучення. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Семантико-синтаксичні відношення слів у словосполученнях. Типи синтаксичного зв'язку слів у словосполученнях.

Змістовий модуль 10. Синтаксис простого речення

Тема 3. Речення як основна синтаксична одиниця. Найголовніші ознаки речення, що відрізняють його від словосполучення. Класифікаційні схеми речення. Зовнішньосинтаксична структура речення. Типи речень за метою висловлювання. Окличні речення як вираження емоційного стану мовця. Розділові знаки у реченні.

Тема 4. Синтаксис простого речення. Типи речень за наявністю головних членів. Двоскладні речення. Головні члени двоскладного речення: типи підметів, способи їх вираження; типи присудків, способи їх вираження; розділові знаки між підметом і присудком; узгодження підмета з присудком.

Тема 5. Синтаксис простого речення. Другорядні члени речення. Додаток, його різновиди. Означення узгоджені, неузгоджені, способи їх вираження. Прикладка як різновид означень. Обставина. Типи обставин за значенням і способом їх вираження.

Тема 6. Односкладні речення в сучасній українській мові, їх стилістична роль. Типи односкладних речень. Неповні та еліптичні речення. Нечленовані речення. Вокативні речення.

Змістовий модуль 11. Просте ускладнене речення

Тема 7. Синтаксис ускладненого речення. Поняття про просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Речення з відокремленими членами. Речення, ускладнені вставними словами та вставленими конструкціями.

Змістовий модуль 12. Синтаксис складного речення

Тема 8. Синтаксис складного речення. Складносурядне речення. Складне речення як синтаксична одиниця. Засоби поєднання частин складного речення. Основні типи складних речень. Засоби поєднання частин складносурядних речень. Класифікація складносурядних речень.

Тема 9. Складнопірядне речення. Загальні відомості про складнопірядне речення. Принципи класифікації складнопірядних речень. Структурно-семантичні типи складнопірядних речень.

Тема 10. Безполучникові складні речення. Проблема статусу складних безполучникових речень. Складні елементарні безполучникові речення, їх різновиди.

Тема 11. Складні синтаксичні конструкції. Складні безполучникові речення з однотипними і різнотипними частинами. Безполучникові багатокомпонентні речення. Складносурядні та складнопірядні багатокомпонентні речення. Складні багатокомпонентні речення з різними типами зв'язку. Поняття про період.

Змістовий модуль 13. Пунктуація української мови

Тема 12. Розвиток української пунктуації. Принципи української пунктуації. Система розділових знаків та їх основні функції.

Тема 13. Розділові знаки в простому реченні. Тире між підметом і присудком. Розділові знаки у простих ускладнених реченнях.

Тема 14. Конструкції з чужим мовленням. Розділові знаки у реченнях із прямою мовою. Оформлення реплік діалогу, цитат.

Тема 15. Розділові знаки у складних сполучникових і безполучникових реченнях.

Вивчення практикуму із сучасної української літературної мови та розділів сучасної української літературної мови «Фонетика. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія» спрямоване на формування у студентів таких фахових компетентностей:

1. Володіти спеціальними знаннями загальних теорій фонетики, орфографії, лексикології української мови, знаннями про наукові школи і напрями лінгвістичних досліджень.
2. Бути обізнаними з внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови.
3. Володіти основними поняттями з розділів, що вивчаються, на діахронному та синхронному рівнях.
4. Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії, методики дослідження, що народжуються як у галузі філології, так і на межі різних гуманітарних наук.
5. Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з фонетики, орфографії та лексикології; використовувати загальні та спеціальні методи філологічного дослідження.
6. Виконувати фонетичний та фонематичний записи; виявляти та виправляти орфоепічні, орфографічні та лексичні помилки.

7. Здійснювати пошук та аналітичне опрацювання нової текстової, графічної та відеоінформації.

8. Вміти застосовувати трансфер академічних знань і академічних досліджень у прикладних освітніх технологіях та соціокультурній діяльності.

9. Вміти вести дискусію.

Програмні результати навчання

1. Опанувати сучасні наукові методи досліджень, базовий фаховий вокабуляр. (ПРН 2)

2. Володіти предметом, завданнями та одиницями вивчення розділів: Фонетика, Графіка, Орфографія, Лексикологія, Фразеологія, Лексикографія.

3. Вільно володіти фундаментальними знаннями з мовознавства (основними концепціями, працями гуманітарних наук, знати їх видатних представників, теорії різних фонетичних шкіл (МФШ, ЛФШ)). (ПРН 6)

4. Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання. (ПРН 7)

5. Знати класифікації голосних і приголосних фонем сучасної української літературної мови та їх характеристику; основні чергування голосних і приголосних фонем та модифікації (комбінаторні та позиційні), що характеризують сучасну українську літературну мову; принципи українського правопису й написання, що відповідають кожному з них.

6. Володіти орфографічними нормами, властивими сучасній українській літературній мові.

7. Вміти визначати різновиди лексичних значень слова; групи лексики за семантичними відношеннями; групи за походженням; стилістичні групи лексики; зміни, що відбуваються в лексичному значенні слова і словниковому складі у процесі розвитку мови й суспільства; види фразеологізмів, їх походження; типи словників, різницю між енциклопедичними та лінгвістичними словниками тощо.

8. Визначати орфограми в словах і тексті; формулювати правила щодо певних орфограм; грамотно писати, ілюструючи володіння орфографічними нормами та демонструючи високу культуру писемного мовлення; користуватися різними видами словників; ефективно використовувати різні мовні засоби в усному мовленні та писемних текстах.

9. Уміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію. (ПРН 10)

10. Досконало володіти державною мовою. (ПРН 11)

11. Уміти користуватися науковою літературою, аналізувати матеріал академічних підручників і навчальних посібників з української мови для різних типів загальноосвітніх

навчальних закладів. (ПРН 13)

12. Сформувати судження про використання знань, умінь, навичок із теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної лінгвістики, про використання професійно орієнтованих загальнотеоретичних знань з української мови. (ПРН 15)

Вивчення розділів «**Морфеміка. Словотвір**» спрямоване на формування у студентів таких фахових *компетентностей*:

1. Володіння теоретичними відомостями про морфемні та словотвірні явища, семантико-морфологічні ознаки морфем.

2. Знання закономірностей їхньої сполучуваності, системних зв'язків між морфемами, правил виділення морфем та особливостей їхньої класифікації.

3. Володіння вміннями визначати морфемний склад слів різних частин мови, диференціювати слова за їхньою морфемною будовою.

4. Знання принципів морфемного аналізу слів.

5. Уміння визначати способи і засоби творення похідних слів, мотиваційні відношення між твірними та похідними одиницями, класифікацію похідних слів за ознаками дериваційної структури і словотвірними значеннями в межах відповідних лексико-граматичних класів слів (частин мови); визначати продуктивність деяких способів і засобів деривації.

6. Вміння вести дискусію.

Програмні результати навчання

1. Опанувати сучасні наукові методи досліджень, базовий фаховий вокабуляр. (ПРН 2)

2. Вільно володіти фундаментальними знаннями з розділів «Морфеміка» та «Словотвір». (ПРН 6)

3. Знати дефініції основних одиниць морфеміки та словотвору, їхні найважливіші формальні та семантичні параметри; типи та класифікації морфем за різними ознаками.

4. Володіти принципами виділення та ідентифікації морфем.

5. Знати закономірності поєднання морфем у межах слова, особливості морфемної структури слів різних частин мови.

6. Знати найважливіші класифікації способів словотворення.

7. Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання. (ПРН 7)

8. Набути умінь виконувати морфемний та словотвірний аналіз слів.

9. Уміти користуватися науковою літературою, аналізувати матеріал академічних підручників і навчальних посібників з української мови для різних типів загальноосвітніх навчальних закладів. (ПРН 13)

10. Вміння здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію. (ПРН 10)

11. Досконале володіння державною мовою. (ПРН 11)

Вивчення **розділу «Граматика. Морфологія»** спрямоване на формування у студентів таких фахових *компетентностей*:

1. Володіти спеціальними знаннями загальних теорій про граматичну систему української мови, наукові школи та напрями лінгвістичних досліджень.

2. Бути обізнаними з внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови.

3. Знати загальні принципи системності граматичного рівня української мови та конкретні механізми його функціонування на засадах взаємозумовлених правил.

4. Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії, методики дослідження, що народжуються як у галузі філології, так і на межі різних гуманітарних наук.

5. Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з морфології, загальні та спеціальні методи філологічного дослідження.

6. Виконувати аналіз слів різних частин мови; а також виявляти та виправляти помилки на граматичному (морфологічному) рівні.

7. Здійснювати пошук та аналітичне опрацювання нової текстової, графічної та відеоінформації.

8. Вміти застосовувати трансфер академічних знань і академічних досліджень у прикладних освітніх технологіях та соціокультурній діяльності.

9. Уміти вести дискусію.

Програмні результати навчання

1. Опанувати сучасні наукові методи досліджень, базовий фаховий вокабуляр. (ПРН 2)

2. Вільно володіти фундаментальними знаннями з розділу «Граматика. Морфологія». (ПРН 6)

3. Виробити вміння аналізувати лінгвістичну й когнітивну природу принципів виділення частин мови.

4. Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання. (ПРН 7)

5. Оперувати основними поняттями граматики: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія; загальними принципами системності граматичного рівня

української мови і конкретними механізмами його функціонування на засадах взаємозумовлених правил.

6. Знати семантику, морфологічні ознаки, синтаксичні функції повнозначних частин мови.

7. Розпізнавати відмінності у вияві спільних граматичних категорій у різних частинах мови.

8. Володіти знаннями про природу та функції неповнозначних частин мови.

9. Виробити професійні навички морфологічного аналізу різних частин мови.

10. Уміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію. (ПРН 10)

11. Уміти користуватися науковою літературою, аналізувати матеріал академічних підручників і навчальних посібників із сучасної української літературної мови для різних типів середніх навчальних закладів. (ПРН 13)

12. Досконало володіти державною мовою. (ПРН 11)

13. Сформулювати судження про використання знань, умінь, навичок із теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної лінгвістики, про використання професійно орієнтованих загальнотеоретичних знань з української мови. (ПРН 15)

Вивчення **розділів «Граматика. Синтаксис» і «Пунктуація»** спрямоване на формування у студентів таких фахових *компетентностей*:

1. Володіти спеціальними знаннями загальних теорій синтаксису української мови, наукових шкіл і напрямів лінгвістичних досліджень.

2. Бути обізнаними з внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови.

3. Володіти основними поняттями та концепціями новітнього українського синтаксису.

4. Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії, методики дослідження, що народжуються як у галузі філології, так і на межі різних гуманітарних наук.

5. Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з синтаксису та пунктуації, загальні та спеціальні методи філологічного дослідження.

6. Здійснювати аналіз різних синтаксичних конструкцій; а також виявляти та виправляти помилки на різних мовних рівнях.

7. Здійснювати пошук та аналітичне опрацювання нової текстової, графічної та відеоінформації.

8. Вміти застосовувати трансфер академічних знань і академічних досліджень у прикладних освітніх технологіях та соціокультурній діяльності.

Програмні результати навчання

1. Опанувати сучасні наукові методи досліджень, базовий фаховий вокабуляр. (ПРН 2)
2. Вільно володіти фундаментальними знаннями з розділів «Синтаксис» і «Пунктуація» (основні напрями та їх представники, праці вітчизняних науковців; одиниці розділів і їхня характеристика тощо). (ПРН 6)
3. Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання. (ПРН 7)
4. Знати способи відтворення чужого мовлення та формувати навички їх диференціювати.
5. Виробити професійні навички аналізу синтаксичних конструкцій різних типів; конструювання структурних схем складних речень, моделювання синтаксичних конструкцій відповідно до комунікативного завдання.
6. Виробити вміння відповідно до стилю послуговуватися різними типами речень; інтонаційно та пунктуаційно їх оформлювати.
7. Сформувати навички сприймати, відтворювати, редагувати тексти різних функціональних стилів.
8. Уміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію. (ПРН 10)
9. Досконало володіти державною мовою. (ПРН 11)
10. Уміти користуватися науковою літературою, аналізувати матеріал академічних підручників і навчальних посібників із сучасної української літературної мови для різних типів загальноосвітніх навчальних закладів. (ПРН 13)
11. Сформувати судження про використання знань, умінь, навичок із теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної лінгвістики, про використання професійно орієнтованих загальнотеоретичних знань з української мови. (ПРН 15)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
1	2	3	4	б
I семестр				

Модуль 1

Практикум із сучасної української літературної мови

Змістовий модуль 1. Українська мова та її суспільна роль. Звуки і букви.

Орфографічні норми. Будова слова (морфеміка). Словотвір.

Тема 1. Українська мова та її суспільна роль. Звуки і букви. Основні орфограми: велика літера, апостроф; правопис слів іншомовного походження.	8		6	2
Тема 2. Зміни приголосних при формотворенні й словотворенні.	6		4	2
Тема 3. Основні поняття морфеміки. Способи творення слів у сучасній українській літературній мові.	4		2	2
Разом за змістовим модулем 1	18		12	6

Змістовий модуль 2. Морфологія. Відповідні морфологічні норми сучасної української літературної мови.

Тема 4. Іменник, його відмінювання та правопис. Написання складних, складноскорочених іменників	8		2	6
Тема 5. Прикметник, його відмінювання та правопис. Написання складних прикметників	8		2	6
Тема 6. Відмінювання й правопис числівників	4		2	2
Тема 7. Відмінювання й правопис займенників	4		2	2

Тема 8. Дієслово, його форми та правопис	6		2	4
Тема 9. Прислівник. Написання прислівників і прислівникових сполучень	4		2	2
Тема 10. Загальна характеристика прийменників і сполучників, їх правопис	3		1	2
Тема 11. Частка, вигук та їх правопис.	3		1	2
Разом за змістовим модулем 2	40		14	26
Змістовий модуль 3. Синтаксис та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови				
Тема 12. Просте речення. Розділові знаки в простому неускладненому реченні	3		1	2
Тема 13. Розділові знаки в синтаксичних структурах із однорідними членами речення	3		1	2
Тема 14. Відокремлення членів речення. Розділові знаки у синтаксичних структурах із відокремленими членами речення	5		1	4
Тема 15. Звертання. Вставні і вставлені конструкції. Розділові знаки у реченнях із звертаннями та вставними й вставленими конструкціями	5		1	4
Тема 16. Розділові знаки в складносурядних реченнях	4		2	2
Тема 17. Складнопідрядні речення та розділові знаки в	2		0	2

таких синтаксичних структурах				
Тема 18. Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні	6		2	4
Тема 19. Багатокомпонентні складнопідрядні речення. Складна синтаксична конструкція (ССК), складне синтаксичне ціле (ССЦ). Розділові знаки в цих структурах	4		0	4
Тема 20. Пунктуація, характерна для передавання на письмі прямої мови, діалогів, полілогів, а також при цитуванні.	8		0	8
Разом за змістовим модулем 3	42		8	34

Сучасна українська літературна мова

Змістовий модуль 1. Фонетика. Звуковий склад української мови. Орфоепія

Тема 1. Вступ. Зміст і завдання курсу сучасної української літературної мови	8	2	2	4
Тема 2. Фонетика. Звуковий склад української мови	10	4	2	4
Тема 3. Позиційні зміни звуків у потоці мовлення	10	4	4	2
Тема 4. Поняття про чергування. Чергування голосних фонем	6	2	2	2
Тема 5. Чергування приголосних фонем	8	2	4	2
Тема 6. Наголос в	8	2	4	2

українській мові. Орфоепічні норми				
Разом за змістовим модулем 1	50	16	18	16
Всього годин (за I семестр)	150	16	52	82
II семестр				
Змістовий модуль 2. Графіка й орфографія сучасної української літературної мови				
Тема 1. Графіка та орфографія сучасної української мови	6	2	2	2
Тема 2. Основні орфограми українського правопису	24	6	10	8
Разом за змістовим модулем 2	30	8	12	10
Змістовий модуль 3. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія				
Тема 1. Лексикологія як розділ мовознавства	14	4	4	6
Тема 2. Склад української лексики, її походження та сфера використання.	22	6	6	10
Тема 3. Фразеологія. Предмет фразеології	8	4	4	
Тема 4. Лексикографія. Типи словників	16	2	4	10
Разом за змістовим модулем 3	60	16	18	26
Всього годин (за II семестр)	90	24	30	36

III семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 4. Морфеміка як розділ мовознавства				
Тема 1. Поняття про морфеміку сучасної української літературної мови. Морфеміка як рівень мовної системи та як розділ мовознавства.	12	4	4	4
Тема 2. Типи морфем. Особливості префіксів і суфіксів як основних словотвірних морфем української мови, їхнє походження.	16	6	4	6
Тема 3. Поняття про основу слова. Історичні зміни в морфемній будові слова.	12	2	4	6
Разом за змістовим модулем 4	40	12	12	16
Змістовий модуль 5. Словотвір як розділ мовознавства				

Тема 1. Словотворення і словотвір (деривація і дериватологія). Словотвір як особлива підсистема мови та як розділ мовознавства.	12	2	4	6
Тема 2. Специфіка словотвірної похідності в сучасній українській літературній мові. Словотвір як учення про творення слів і загальні принципи їхньої мотивації.	14	4	4	6
Тема 3. Основні комплексні словотвірні одиниці сучасної української літературної мови.	12	4	4	4
Тема 4. Способи словотворення в сучасній українській літературній мові.	16	4	6	6
Тема 5. Словотвірні ознаки основних частин мови. (Модульний контроль)	26	6	6	14
Разом за змістовим модулем 5	80	20	24	36
Усього (за III семестр)	120	32	36	52

IV семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п.	с.р
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 6. Граматика				
Тема 1. Основні поняття граматики. Предмет і завдання граматики. Розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія.	12	2	4	6

Відмінність граматичного значення від лексичного. Способи й засоби вираження граматичних значень слів в українській мові.				
Разом за змістовим модулем 6	12	2	4	6
Змістовий модуль 7. Морфологія. Іменні частини мови				
Тема 1. Частини мови і принципи їх класифікації. Морфологія як розділ граматики, її предмет і завдання.	10	2	2	6
Тема 2. Іменник як частина мови. Загальна характеристика іменника. Лексико-граматичні розряди іменників.	12	2	2	8
Тема 3. Граматичні категорії іменників. Категорія числа. Морфологічна категорія роду іменників. Семантичний і формально-граматичний принципи розподілу іменників за родами.	16	4	4	8
Тема 4. Категорія відмінка іменників. Словозміна іменників. Система відмінків української мови.	14	2	2	10
Тема 5. Прикметник як частина мови. Загальна характеристика прикметника. Граматичні категорії прикметника.	8	2	2	4

Тема 6. Лексико-граматичні розряди прикметників. Якісні, відносні, присвійні прикметники. Проміжні розряди прикметників.	12	4	4	4
Тема 7. Числівник як частина мови. Значення числівника і його граматичні ознаки. Широке й вузьке розуміння числівника як частини мови.	18	4	4	10
Тема 8. Займенник як частина мови. Загальна характеристика займенника. Поділ займенників на розряди за значенням і функціональним співвідношенням з іншими частинами мови.	18	4	4	10
Разом за змістовим модулем 7	108	24	24	60
Усього годин (за IV семестр)	120	26	28	66
V семестр				
Змістовий модуль 8. Морфологія. Дієслово. Незмінювані частини мови				
Тема 1. Дієслово як частина мови. Система дієслівних форм. Загальна характеристика дієслова як частини мови. Система дієслівних утворень у сучасній українській літературній мові.		2	2	6
Тема 2. Дієслівні категорії виду, перехідності / неперехідності, стану.		2	2	8
Тема 3. Категорії дієслівного способу, часу.		2		8

Тема 4. Словозмінні категорії дієслова. Дієвідмінювання. Дієслівні категорії особи, числа і роду.		2	2	8
Тема 5. Дієприкметник, дієприслівник як форми дієслова. Безособові дієслівні форми на -но, -то.		2	4	8
Тема 6. Прислівник як частина мови. Загальна характеристика. Розряди прислівників за значенням.		2	2	6
Тема 7. Службові частини мови. Прийменник як частина мови. Поняття про службові частини мови, критерії виділення й класифікації. Різні погляди мовознавців на статус службових частин мови.		2	2	8
Тема 8. Сполучник. Загальна характеристика сполучника. Принципи класифікації. Частка. Вигук. Статус вигуків і звуконаслідувань.		2	2	4
Написання підсумкового змістового модуля			2	
Разом за змістовим модулем 8	90	16	18	56
Усього годин (за V семестр)	90	16	18	56

VI семестр

Назви змістових модулів і тем 1	Кількість годин				Примітки
	денна форма				
	усього 2	у тому числі			
		л 3	п 4	С. р. 5	
Змістовий модуль 9. Синтаксис словосполучення					
Тема 1. Синтаксис як розділ граматики	10	2	2	6	
Тема 2. Словосполучення як синтаксична одиниця	10	2	4	4	
Разом за змістовим модулем 9	20	4	6	10	
Змістовий модуль 10. Синтаксис простого речення					
Тема 3. Речення як основна синтаксична одиниця	12	4	2	6	
Тема 4 – 5. Синтаксис простого речення	18	6	8	4	
Тема 6. Односкладні речення в сучасній українській мові	14	4	4	6	
Разом за змістовим модулем 10	44	14	14	16	
Змістовий модуль 11. Просте ускладнене речення					
Тема 7. Синтаксис ускладненого речення	26	6	10	10	
Разом за змістовим модулем 11	26	6	10	10	
Всього годин (за VI семестр)	90	24	30	36	
VII семестр					

Змістовий модуль 12. Синтаксис складного речення					
Тема 8. Синтаксис складного речення.	18	4	2	12	
Тема 9. Складносурядне речення.	26	6	8	12	
Тема 10. Складнопідрядне речення	34	6	10	18	
Тема 11. Безсполучникове складне речення	26	4	8	14	
Тема 12. Багатокомпонент- ні складні речення	46	10	10	26	
Разом за змістовим модулем 12	150	30	38	82	
Всього годин (за VII семестр)	150	30	38	82	
VIII -й семестр					
Змістовий модуль 13. Пунктуація української мови					
Тема 12. Розвиток української пунктуації. Принципи української пунктуації.	22	4	4	14	
Тема 13. Розділові знаки в простому реченні.	18	4	4	10	
Тема 14. Конструкції з чужим мовленням. Розділові знаки у них.	20	2	4	14	
Тема 15. Розділові знаки у складних сполучникових, безсполучникових і багатокомпо- нентних реченнях.	28	6	6	16	
Написання підсумкового тесту	2		2		

Разом за змістовим модулем 13	90	16	20	54	
Всього годин (за VIII семестр)	90	16	20	54	
Всього годин	900	184	252	464	

Теми практичних занять (I семестр)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Українська мова та її суспільна роль. Звуки і букви.	2
1.	Основні орфограми.	4
2.	Зміни приголосних при формотворенні й словотворенні.	4
3.	Основні поняття морфеміки. Способи творення слів у сучасній українській літературній мові.	2
5.	Іменник, його відмінювання та правопис. Написання складних, складноскорочених іменників	2
6.	Прикметник, його відмінювання та правопис. Написання складних прикметників	2
7.	Відмінювання й правопис числівників	2
8.	Відмінювання й правопис займенників	2
9.	Дієслово, його форми та правопис	2
10.	Прислівник. Написання прислівників і прислівникових сполучень	2
11.	Загальна характеристика прийменників і сполучників, їх правопис Частка, вигук та їх правопис	2
12.	Просте речення. Розділові знаки в простому неускладненому реченні та ускладненому однорідними членами речення.	2
13.	Розділові знаки у структурах із відокремленими членами речення, звертаннями та вставними і вставленими конструкціями	2
14.	Розділові знаки в складносурядних реченнях	2

15.	Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні	2
16.	Зміст і завдання курсу сучасної української літературної мови. Функції мови. Поняття про норми	2
17.	Звуковий склад української мови. Класифікація голосних і приголосних фонем	2
18.	Позиційні зміни приголосних у потоці мовлення	4
19.	Чергування голосних фонем	2
20.	Чергування приголосних	4
21.	Склад. Правила складоподілу	2
22.	Наголос в сучасній українській літературній мові. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови	2
	Всього	52

Теми практичних занять (II семестр)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Графіка й орфографія сучасної української літературної мови. Правила вживання апострофа. Позначення м'якості приголосних на письмі. Подовження та подвоєння приголосних звуків	4
2.	Правопис префіксів і часток. Написання складних слів	4
3.	Правила вживання великої букви	2
4.	Правопис слів іншомовного походження	2
5.	Лексикологія як розділ мовознавства. Предмет і завдання розділу. Слово як мовна одиниця. Лексичне значення слова. Омоніми. Пароніми. Синоніми. Евфемізми. Антоніми.	4
	Склад української лексики, її походження та сфера використання. Формування української лексики. Запозичена лексика. Склад	

6.	лексики сучасної української літературної мови з погляду стилістичного вживання її. Зміни у словниковому складі мови. Активна й пасивна лексика.	6
7.	Фразеологія. Предмет фразеології. Поняття про фразеологічну одиницю. Класифікація фразеологізмів. Зміни у формі фразеологізмів. Джерела української фразеології.	4
8.	Лексикографія. Поняття про лексикографію. Типи словників.	4
	Всього	30

Теми практичних занять (III семестр)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття про морфеміку сучасної української літературної мови. Морфеміка як рівень мовної системи та як розділ мовознавства.	4
2.	Особливості префіксів і суфіксів як основних словотвірних морфем української мови.	4
3.	Поняття про основу слова. Історичні зміни в морфеміці.	4
4.	Словотвір як учення про творення слів і загальні принципи їхньої мотивації.	4
5.	Основні комплексні словотвірні одиниці сучасної української літературної мови.	4
6.	Способи словотворення в сучасній українській літературній мові.	6
7.	Словотвірні ознаки основних частин мови.	6
	Разом	32

Теми практичних занять (IV семестр)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основні поняття граматики. Предмет і завдання граматики. Розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Відмінність граматичного значення від	2

	лексичного.	
2.	Способи й засоби вираження граматичних значень слів в українській мові. Синтетичні та аналітичні граматичні форми слів. Парадигма слова, повні й неповні парадигми. Морфологічні, синтаксичні, функціонально-семантичні («приховані») граматичні категорії.	2
3.	Частини мови і принципи їх класифікації. Морфологія як розділ граматики, її предмет і завдання.	2
4.	Іменник як частина мови. Загальна характеристика іменника. Лексико-граматичні розряди іменників.	2
5.	Граматичні категорії іменників. Морфологічна категорія роду іменників. Семантичний і формально-граматичний принципи розподілу іменників за родами.	4
6.	Категорія відмінка іменників. Словозміна іменників. Система відмінків української мови.	2
7.	Прикметник як частина мови. Загальна характеристика прикметника. Граматичні категорії прикметника.	2
8.	Лексико-граматичні розряди прикметників. Якісні, відносні, присвійні прикметники. Проміжні розряди прикметників.	4
9.	Числівник як частина мови. Значення числівника і його граматичні ознаки.	4
10.	Займенник як частина мови. Загальна характеристика займенника. Поділ займенників на розряди за значенням і функціональним співвідношенням з іншими частинами мови.	4
	Всього	28

Теми практичних занять (V семестр)

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Дієслово як частина мови. Система дієслівних форм. Загальна характеристика дієслова як частини мови. Система дієслівних утворень у сучасній українській літературній мові: інфінітив, особові форми, дієприкметник, дієприслівник, безособові дієслівні форми на -но, -то. Характеристика інфінітива. Дві основи дієслова. Класи дієслів.	2
2.	Дієслівні категорії виду, перехідності / неперехідності, стану. Сутність категорії виду дієслова. Поняття про видову пару. Творення форм доконаного й недоконаного виду. Одновидові й	2

	двовидові дієслова. Поняття про способи дієслівної дії. Категорія перехідності / неперехідності, ознаки розмежування грамам перехідності й неперехідності. Поняття про категорію валентності дієслів. Різні погляди мовознавців на сутність категорії стану дієслів. Дієслова активного, пасивного, зворотно-середнього стану.	
3.	Категорії дієслівного способу, часу, роду. Категорія способу дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслів. Уживання однієї способової дієслівної форми в значенні іншої. Категорія часу і роду дієслова, їх зв'язок із категоріями способу й виду. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові, їх творення. Абсолютне й переносне вживання часових форм дієслова.	2
4.	Словозмінні категорії дієслова. Дієвідмінювання. Дієслівні категорії особи, числа і роду. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова. Поділ дієслів на дієвідміни. Дієвідмінювання.	2
5.	Дієприкметник, дієприслівник як форми дієслова. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Питання про статус дієприкметника. Активні і пасивні дієприкметники. Граматичні категорії дієприкметника, особливості творення. Граматичні категорії дієприслівника, особливості творення й уживання в реченні. Перехід дієприслівників у прислівники та прийменники. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Вияв національної специфіки української мови у функціонуванні безособових форм.	2
6.	Прислівник як частина мови. Загальна характеристика. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Структура прислівникових основ. Правопис прислівників. Питання про слова категорії стану й модальні слова.	2
7.	Службові частини мови. Прийменник як частина мови. Поняття про службові частини мови, критерії виділення й класифікації. Різні погляди мовознавців на статус службових частин мови. Загальна характеристика прийменника. Структурні і функціональні розряди прийменників. Особливості вживання й правопису прийменників. Складні випадки перекладу російських прийменникових конструкцій українською мовою.	2
8.	Сполучник. Загальна характеристика сполучника. Принципи класифікації. Функціональні і структурні розряди сурядних і підрядних сполучників. Семантичні й асемантичні сполучники. Поняття про сполучні слова. Частка. Вигук. Загальна характеристика частки як частини мови. Функціонально-комунікативні розряди часток. Словотворчі, формотворчі, фразові частки. Статус вигуків і звуконаслідувань. Функціональні розряди вигуків.	2
9.	Написання підсумкового змістового модуля	2
	Всього	18

Теми практичних занять (VI, VII, VIII семестри)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
VI семестр		
1.	Синтаксис як розділ граматики	2
2.	Словосполучення як синтаксична одиниця	4
3.	Речення як основна синтаксична одиниця. Просте двоскладне речення	10
4.	Односкладне речення в системі простого речення	4
5.	Просте ускладнене речення	10
VII семестр		
6.	Складне речення. Складносурядне речення	10
7.	Складнопірядне речення	10
8.	Безсполучникове складне речення.	8
9.	Багатокомпонентні складні речення	10
VIII семестр		
10.	Розвиток української пунктуації. Принципи української пунктуації.	4
11.	Розділові знаки в простому реченні.	4
12.	Конструкції з чужим мовленням. Розділові знаки у них.	4
13.	Розділові знаки у складних сполучникових, безсполучникових і багатокомпонентних реченнях.	6
14.	Написання підсумкового тесту	2
	Всього	88

6. Самостійна робота (I, II семестри)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Різновиди сучасної української літературної мови: просторіччя, жаргон, діалекти та літературна мова	2
2.	Фонетика загальна, описова, історична, порівняльна	2
3.	Фонологічні школи: Московська, Санкт-Петербурзька, Празька	4
4.	Видозміни голосних фонем: акомодация, редукція, гармонійна асиміляція	2
5.	Акцентологія. Наголошені словоформи. Проклітики та енклітики	2
6.	Причини порушення орфоепічних норм. Вимовні помилки: фонетичні, фонологічні	2
7.	Графічні засоби української мови: буквені та небуквені засоби	2
8.	Основні орфограми	30

9.	Пунктуація сучасної української літературної мови. Повторення основних пунктограм	36
10.	Основні зміни в українській графіці й орфографії в ХХ і ХХІ ст.	6
11.	Питання про необхідність реформи української орфографії	2
12.	Системність лексики. Системно-семасіологічний аспект лексики	2
13.	Джерела лексичних омонімів	4
14.	Терміни та їх функціонування	2
15.	Засвоєння з давньогрецької та латинської мов. Українські слова в інших мовах	10
16.	Історія української лексикографії	10
	Всього	118

Ця робота охоплює: 1) за потреби ознайомлення з додатковою навчальною літературою з використанням і відповідних інформаційних мереж; 2) опрацювання матеріалу пропущених занять, зокрема практичних; 3) опанування студентами тем, винесених на самостійне вивчення та виконання практичних завдань. Результати такої роботи викладач регулярно перевірятиме під час додаткових індивідуальних і групових занять, а подекуди і на практичних. Тому вказані завдання студенти повинні виконувати в окремій частині зошита для практичних занять із зазначенням відповідної теми. Завершальне оцінювання самостійної роботи в балах буде проводитися на окремому занятті. Отримати максимальну кількість балів за цей вид роботи студенти зможуть за умови, якщо виконають усі практичні завдання, будуть готові до їх можливого коментування, виправлення допущених помилок, а також успішно відповідатимуть на певні питання, що стосуються самостійно опрацьованих тем.

Самостійна робота також передбачає: а) індивідуальні консультації студентів викладачем; б) відпрацювання ними пропущених практичних занять, передовсім із поважних причин; в) індивідуальні співбесіди з викладачем, на яких будуть оцінюватися результати опрацювання тем, запропонованих студентам для самостійного вивчення.

Самостійна робота (ІІІ семестр)

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих питань і тем, що не були розглянуті під час лекцій, підготовку до практичних занять, зокрема, виконання системи вправ практичного характеру.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного тестування й враховує в загальній оцінці за тему.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Особливості префіксів і суфіксів як основних словотвірних морфем української мови, їхнє походження. Виконати вправи до теми 2	10
2.	Поняття про основу слова. Історичні зміни в морфеміці. Виконати вправи до теми 3	6
3.	Словотворення і словотвір (деривація і дериватологія). Словотвірні норми в контексті національно-культурних орієнтацій. Виконати вправи до теми 4	6
4.	Специфіка словотвірної похідності в сучасній українській літературній мові. Виконати вправи до теми 5	6
5.	Способи словотворення в сучасній українській літературній мові. Виконати вправи до теми 7	10
6.	Словотвірні ознаки основних частин мови. Виконати вправи до теми 8	14
Всього		52

Самостійна робота (IV, V семестри)

Самостійна робота студентів поділяється на **2 види**: обов'язкова та вибіркова. **Обов'язкова** передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих питань і тем, що не були розглянуті під час лекцій, підготовку до практичних занять, зокрема, виконання системи вправ практичного характеру.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного тестування й враховує в загальній оцінці за тему.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
IV семестр		
1.	Парадигма слова, повні й неповні парадигми. Морфологічні, синтаксичні, функціонально-семантичні («приховані») граматичні категорії. Виконати вправи до теми 1	8
2.	Проблема поділу слів на частини мови в сучасному мовознавстві. Виконати вправи до теми 2	8
3.	Співвідношення між частинами мови і граматичними	

	категоріями. Виконати вправи до теми 3	8
4.	Іменники парного роду, спільного роду (маскулізми, фемінативи), подвійного роду. Читання в роді. Рід аббревіатур. Виконати вправи до теми 4	8
5.	Семантика відмінків. Парадигми відмінювання іменників. Виконати вправи до теми 5	8
6.	Короткі, стягнені і нестягнені форми прикметників. Відмінювання прикметників. Виконати вправи до теми 6	8
7.	Відмінювання числівників. Зв'язок числівників з іменниками. Виконати вправи до теми 7	8
8.	Історія формування займенників. Виконати вправи до теми 8	10
Всього		66
V семестр		
1.	Класи дієслів. Атематичні дієслова. Виконати вправи до теми 1.	8
2.	Явище аналітизму у формах способу. Багатозначність форм умовного і наказового способу. Виконати вправи до теми 2 – 3.	12
3.	Узгоджувальний характер роду і числа дієслів. Виконати вправи до теми 4.	8
4.	Перехід інших частин мови в дієслово і дієслів в інші частини мови. Виконати вправи до теми 5.	8
5.	Прислівник. Поняття про категорію стану та модальні слова. Виконати вправи до теми 6.	8
6.	Взаємоперехід у системі службових і повнозначних частин мови. Виконати вправи до тем 7 – 8.	12
Всього		56

До **вибіркових видів** самостійної роботи належать: участь студентів в олімпіадах, конкурсах / участь у роботі наукового гуртка української мови; виступ на конференції / науковому семінарі / публікація статті.

Самостійна робота (VI, VII, VIII семестри)

Самостійна робота студентів поділяється на **2 види**: обов'язкова та вибіркова. **Обов'язкова** передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих питань і тем, що не були розглянуті під час лекцій, підготовку до практичних занять, зокрема, виконання системи вправ практичного характеру.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного тестування й враховує в загальній оцінці за тему.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
VI семестр		
1.	Основні напрями у вивченні українського синтаксису. Зв'язок синтаксису з іншими мовознавчими дисциплінами.	6
2.	Комбіновані словосполучення.	4
3.	Принципи класифікації другорядних речень.	6
4.	Генітивні речення.	4
5.	Звертання як засіб ускладнення речень.	4
6.	Комунікативно-прагматичний аналіз речення.	2
7.	Комунікативна організація речення. Актуальне членування речення. Тема і рема висловлювання.	4
8.	Односкладні речення в шкільному курсі української мови.	4
9.	Неповні речення. Поняття про парцеляцію та приєднання.	2
Всього		36
VII семестр		
1.	Парадигма складного речення.	12
2.	Неускладнені й ускладнені складносурядні речення.	12
3.	Неускладнені й ускладнені складнопідрядні речення.	8
4.	Основні принципи класифікації складнопідрядних речень.	10
5.	З історії вивчення складних безсполучникових речень.	6
6.	Типологія поглядів на формально-синтаксичну і структурно-семантичну організацію безсполучникових складних речень.	8
7.	Структурно-семантична характеристика багатокomпонентних конструкцій. Особливості структурних схем.	16
8.	Робота з конструювання схем багатокomпонентних конструкцій за самостійно підібраними прикладами із творів художньої літератури.	10

Всього		82
VIII семестр		
19.	Перехідні явища в системі складних речень.	4
20.	Інтонія висловлення та пунктуаційне оформлення. Авторські розділові знаки. (Підібрати приклади речень із творів художньої літератури з авторськими розділовими знаками; прокоментувати).	10
21.	Способи відтворення чужого мовлення.	2
22.	Розділові знаки у конструкціях з чужим мовленням.	4
23.	Розділові знаки у текстах різних функціональних стилів.	10
24.	Виконання пунктуаційного аналізу тексту (180 - 200 слів).	12
25.	Підбір матеріалів і проведення круглого столу на тему: «Проблемні питання пунктуації української мови».	12
Всього		54

До **вибіркових видів** самостійної роботи належать: участь студентів в олімпіадах, конкурсах / участь у роботі наукового гуртка української мови; виступ на конференції / науковому семінарі / публікація статті.

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

I семестр

1. Самостійно підібрати з художньої літератури текст (до 100 слів) і записати його фонетичною та фонематичною транскрипціями.

2. Проілюструвати на конкретних прикладах (по 5 слів) та описати такі фонетичні явища: асиміляція, акомодация, редукція.

II семестр

1. Укласти фаховий термінологічний або фразеологічний словник (не менше 20 лексем).

2. Підготувати лінгвістичне есе у науковому стилі на одну із тем: «Основні тенденції в сучасній лексикології», «Огляд основних праць із лексикології української мови», «Термінографія сучасної української літературної мови», «Шляхи виникнення омонімів», «Словники мови письменників», «Фразеологічні словники української мови, їх типи, назви, загальна характеристика».

III семестр

Індивідуальна робота студентів передбачає написання реферату на одну із запропонованих тем або підготовку мультимедійної презентації на одну із тем розділів «Морфеміка», «Словотвір».

Теми рефератів

1. Типи морфем в українській мові та їхні функції.
2. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови.
3. Префіксальна підсистема сучасної української літературної мови.
4. Динамічні процеси в словотвірній системі української мови кінця XX – початку XXI ст.
5. Основні способи словотворення прикметників / іменників / дієслів / прислівників.
6. Словотвірна структура української лінгвістичної термінології.
7. Характеристика функцій афіксальних морфем за працею О. Синявського «Норми української літературної мови» (Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. – 368 с.).

IV – V семестри

Індивідуальна робота студентів передбачає написання і захист реферату на одну із запропонованих тем і підготовку мультимедійної презентації на одну із тем розділу «Морфологія».

Орієнтовна тематика рефератів

1. Частини мови в семантико-граматичному аспекті.
2. Система частин мови в українській лінгвістичній традиції.
3. Дискусія про частини мови у вітчизняному мовознавстві 50-х рр. XX ст.
4. Читання щодо роду і відміни в іменниках української мови.
5. Наголос у відмінкових формах іменників.
6. Субстантивація.
7. Перехід прикметника з однієї семантичної групи в іншу.
8. Стирання ознак семантичних груп прикметників у стійких (лексичних) словосполученнях.
9. Ад'єктивація.
10. Проніміналізація.
11. Історія формування числівників.
12. Нумералізація.
13. Синтаксичні зв'язки кількісних числівників.
14. Співвідносне уживання часових форм.

15. Морфологічні типи прислівників, співвідносних з іменниками в непрямих відмінках з прийменниками.

16. Морфологічні типи прислівників, співвідносних з іменниками в непрямих відмінках без прийменників.

17. Дискусія про категорію стану.

18. Адвербіалізація.

19. Історія дослідження службових частин мови.

20. Препозитивація.

21. Кон'юктивація.

22. Партикуляція.

23. Інтер'єктивація.

VI семестр

Завдання теоретичного характеру (реферат на одну із тем за вибором студента):

1. Проблема односкладного речення в українській мові.
2. Порядок слів у простому реченні.
3. Елементарні та неелементарні синтаксичні одиниці.
4. Комунікативний аспект простого речення.
5. Структурні типи надфразних єдностей.

Завдання практичного характеру (за вибором):

1. Створити картотеку публікацій із найновіших фахових періодичних видань, присвячених вивченню синтаксису.
2. Виписати із художніх творів одного письменника 10 різнотипних односкладних речень, простежити їхню стилістичну функцію.

VII семестр

Завдання теоретичного характеру (реферат на одну із тем за вибором студента):

1. Складносурядне речення. Елементарні та неелементарні складносурядні речення.
2. Синтаксис як учення про будову зв'язного мовлення.
3. Поняття парадигми речення.
4. Проблема похідності синтаксичних одиниць.
5. Класи модифікованих конструкцій.

Завдання практичного характеру (за вибором):

1. Виписати із художніх творів одного письменника 10 складних речень (різнотипних безсполучникових, складносурядних з різними видами відношень чи складнопідрядних). Простежити їхню стилістичну функцію.

2. Підготувати мультимедійну презентацію на одну з тем:

- Основні напрями у вивченні українського синтаксису.
- Словосполучення як синтаксична одиниця.
- Відокремлені члени речення як засіб ускладнення простого речення.
- Вивчення складних речень у шкільному курсі української мови.
- Проблемні питання пунктуації сучасної української літературної мови.

VIII семестр

1. Підготовка та проведення круглого столу на тему: «Проблемні питання української пунктуації».

2. Підготувати мультимедійну презентацію на одну з тем: «Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні», «Розділові знаки у складносурядному реченні», «Правила рубрикації тексту та розділові знаки для оформлення пунктів переліку».

8. Методи навчання

Лекція, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, метод аналізу мови, використання мультимедійних технологій.

9. Методи контролю

Написання відкритих і закритих тестів; перевірка завдань, що виносяться на самостійне опрацювання; перевірка ІНДЗ.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

I семестр

Практикум із сучасної української літературної мови

Поточне тестування та самостійна робота																			Сума
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2								Змістовий модуль №3				С.р	100
T1	T2	T3	T4	T5-6	М.К.	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	М.К.	T14	T15	T16-17	М.К.		
5	5	5	5	5	10		5	5	5	5	5		10	5	5	5	5	10	

T1, T2 ... T17 – теми практичних занять; 5 – найвищий бал, який отримує студент на практичному занятті; М.К. – модульний контроль; С.р. – самостійна робота.

Сучасна українська літературна мова

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль №1											Самост. робота	30
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	М.К.			
								с.б. 5	15	10		

T1, T2 ... T9 – теми практичних занять; с. б. 5 – найвищий середній бал, який отримує студент на основі всіх виконаних ним практичних занять; М.К. – модульний контроль; 70 % зі 100% студент отримує на екзамені.

II семестр

Поточне тестування та самостійна робота																	ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №2							Змістовий модуль № 3											
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	М.К	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	М.К		
					с.б. 5	5									с.б. 5	5	10	30

T1, T2 ... T7 – теми практичних занять; с. б. 5 – найвищий середній бал, який отримує студент на основі всіх виконаних ним практичних занять; М.К. – модульний контроль; 70 % зі 100 % студент отримує на екзамені.

III семестр

Поточне тестування та самостійна робота														ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №4							Змістовий модуль № 5								
Т1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	М.К	Т1-2	Т3-4	Т5-6	Т7-8	Т9-10	Т11-12	М.К		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	20	100

T1, T2 ... T8 – теми практичних занять; 5 – найвищий бал, який отримує студент на практичному занятті; М.К. – модульний контроль.

IV семестр

Поточне тестування та самостійна робота																	ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №6			Змістовий модуль №7															
Т	Т	М	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т			
1	2	К	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
5	5	10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	100

T1, T2 ... T8 – теми практичних занять; 5 – найвищий бал, який отримує студент на практичному занятті; М.К. – модульний контроль.

Розподіл балів, які отримують студенти (V семестр)

Поточне тестування та самостійна робота											ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №8												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	М К	Вибіркові види самост. роботи			
5	5	5	5	5	5	5	5	30	10	20	100	

T1, T2 ... T18 – теми практичних занять; 5 – найвищий бал, який отримує студент на практичному занятті; М.К. – модульний контроль.

Розподіл балів, які отримують студенти (VI семестр)

Поточне тестування та самостійна робота																		С. р.	Су- ма
Змістовий модуль №9				Змістовий модуль № 10								Змістовий модуль №11							
П 1	П 2	П 3	М К.	П 4	П 5	П 6	П 7	П 8	П 9	П 10	М К	П 11	П 12	П 13	П 14	П 15	М К		
	5	5	5		5	5	5	5	5	5	5		5	5	5		5	20/ 10	100

Розподіл балів, які отримують студенти (VII семестр)

Поточне тестування та самостійна робота														Сума
Змістовий модуль №12													Самост. робота	
П 1-2	П 3-4	П 5	П 6-7	П 8-9	П 10	П 11-12	П 13-14	П 15	П 16	П 17	П 18-19	М. К.		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	20/10	100

П1, П2 ... П19 – практичні заняття; 5 – бал за роботу на практичному занятті; М.К. – модульний контроль; самостійна робота: обов’язкові види самостійної роботи оцінюються в 20 балів; вибіркові види оцінюються в 10 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти (VIII семестр)

Поточне тестування та самостійна робота											ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №13												
П	П	П	П	П	П	П	П	П	П	М.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	К.		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	25	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання

90–100 балів — **високий** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, студент самостійно обґрунтовує різноманітні концепції, знаходить джерела інформації, виявляє особисту позицію, вміє аналізувати проблему та знаходити шляхи її розв'язання; має сформовані практичні уміння та навички);

82–89 балів — **середній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, належне володіння фаховою термінологією; студент самостійно добирає переконливі аргументи на підтвердження власних думок, припускається незначних помилок в усній чи писемній формах);

75–81 балів — **середній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, середнє оволодіння фаховою термінологією, аргументований виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички);

67–74 балів — **достатній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння фаховою термінологією, репродуктивний виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички);

60–66 балів — **достатній** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння фаховою термінологією, репродуктивний виклад концепції, відсутність конкретних прикладів, які б підтверджували теоретичні положення, недостатньо сформовані практичні навички);

0–59 балів — **низький** рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, низький рівень оволодіння фаховою термінологією, фрагментарний виклад концепції, несформовані практичні навички).

11. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій.
2. Лекції-презентації.
3. Плани практичних занять.
4. Завдання для самостійної роботи.
5. Завдання для ІНДЗ.
6. Питання до екзамену.

12. Рекомендована література

Розділи: «Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія»

Базова

1. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник / Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. – К., 2011.

2. Блик О.П. Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія: посібник для вчителів / О.П. Блик. – К., 1998.
3. Сучасна українська літературна мова / [за ред. М.Я. Плющ]. – К., 1994.
4. Сучасна українська літературна мова: підручник / [за ред. М.Я. Плющ]. – 3-є вид. – К., 2001.
5. Жовтобрюх М. А. Українська літературна мова / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наук. думка, 1984.
6. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія : посібник / Н. І. Тоцька. – К., 1981.
7. Шкурятяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс / Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. – К., 2007.
8. Ющук І.П. Українська мова / І.П. Ющук. – К., 2005.
9. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / М. Ф. Алефіренко. – Х. : Вища школа, 1987.
11. Німчук В. В. Староукраїнська лексикографія в її зв'язках з російською та білоруською / Василь Васильович Німчук. – К. : Наук. думка, 1980.
12. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови /Л. Г. Скрипник. – К. : Наук. думка, 1973.

Допоміжна

1. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови / Ю.О. Карпенко. – Одеса, 1996.
2. Мельничайко В.Я. Види мовного розбору. Українська мова: [довідник] / В.Я. Мельничайко. – Тернопіль, 1997.
3. Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ: [навч. посіб.] / Плющ М.Я., Леута О.І., Гальона Н.П. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – К., 2003.
4. Тоцька Н.І. Сучасна українська мова. Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія /Н.І. Тоцька. – К., 1995.
5. Український правопис / АН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, Інститут української мови. – К., 2008.
6. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови / І.П. Ющук. – К., 1997.
7. Фурдуй М. І. Українська мова: Практикум з правопису. – К., 2003
8. Сучасний фразеологічний словник української мови / Ярещенко А.П., Бездітко В.І., Козир О.В., Немировська Н.Г. – Харків, 2009.

9. Деркач П.М. Короткий словник синонімів української мови. – Львів – Краків – Париж, 1993.
10. Полюга Л.М. Словник антонімів. – К., 1987.
11. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови. – Львів, 1996.
12. Сучасний словник іншомовних слів / укл. Л.І. Нечволод. – Харків, 2009. – 768 с.
13. Трійняк І.І. Словник українських імен. – К, 2005.
14. Скрипник Л. Г. Власні імена людей: Словник-довідник Л. Г. Скрипник, Н.П.Дзятківська. – К., 1996.

Розділи: «Морфеміка. Словотвір»

Базова

1. Білоус М., Вербовська І. Морфеміка й дериватологія сучасної української літературної мови: практикум. – Львів, 2014.
2. Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К., 2010.
3. Сучасна українська літературна мова: підручник / [за ред. М.Я. Плющ]. – 3-є вид. – К., 2001.
4. Шкуратяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс / Шкуратяна Н.Г., Шевчук С.В. – К., 2007.
5. Ющук І.П. Українська мова / І.П. Ющук. – К., 2005.
6. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова : Морфеміка. Словотвір. Морфонологія : [навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Горпинич В. О. – К. : Вища школа, 1999.
7. Карпіловська Є. А. Конструювання складних словотворчих одиниць / Карпіловська Є.А. – К. : Наук. думка, 1990.
8. Карпіловська Є. А. Формальне варіювання суфіксів у сучасній українській мові / Є. А. Карпіловська // Мовознавство. – 1993. – № 5. – С. 35–43.
9. Карпіловська Є. А. Типи одиниць суфіксальної підсистеми сучасної української літературної мови / Є. А. Карпіловська // Мовознавство. – 1998. – № 1. – С. 43–54.
10. Плющ М. Я. Словотворення та вивчення його в школі : [посіб. для вчит.] / Плющ М. Я. – [вид. 2-е, переробл.]. – К. : Рад. школа, 1985.
11. Соколова С. О. Формально-семантичне варіювання префіксів і проблема єдності слова / С. О. Соколова // Мовознавство. – 2002. – № 5. – С. 32–37.
12. Сучасна українська літературна мова / [Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. та ін.] ; за ред. А. П. Грищенка. – К. : Вища шк., 1993.

13. Сучасна українська літературна мова : підручник / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.] ; за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 1994.

14. Сучасна українська мова : підручник / [О. М. Григор'єв, С. Є. Доломан, Ю. В. Лисенко та ін.] ; за ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997.

Допоміжна

1. Ганич В. О. Словник лінгвістичних термінів / В. О. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища шк., 1985. – 360 с.

2. Єрмоленко С. Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 222, [2] с.

3. Полюга Л. М. Словник українських морфем / Полюга Л. М. – Л. : Світ, 2001. – 448 с.

4. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія / Володимир Олександрович Горпинич. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровськ. держ. ун-ту, 1998. – 189 с.

5. Клименко Н. Ф. Система афіксального словотвору сучасної української мови / Н. Ф. Клименко. – К. : Наук. думка, 1973. – 161 с.

6. Ковалик І. І. Вчення про словотвір / Іван Іванович Ковалик. – Львів : Вид-во Львівськ. ун-ту, 1958. – 83 с.

7. Словотвір сучасної української літературної мови / За ред. І. І. Ковалика. – К. : Наук. думка, 1979. – 406 с.

8. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – [4-е вид.]. – К. : Вища школа, 1972.

Розділ «Грамматика. Морфологія»

Базова

1. Сучасна українська літературна мова: підручник / [за ред. М.Я. Плющ]. – 3-є вид. – К., 2001.

2. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник / Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. – К., 2011.

4. Безпояско О. К. Грамматика української мови. Морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К., 1993.

5. Шкурятяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс / Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. – К., 2007.

6. Ющук І.П. Українська мова / І.П. Ющук. – К., 2005.

7. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови / Іван Романович Вихованець. – К.: Наук. думка, 1987.
8. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська. – К.: Університетське вид-во «Пульсари», 2004.
9. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті / Іван Романович Вихованець. – К.: Наук. думка, 1988.
10. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Морфологія / Анатолій Панасович Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 1996.
11. Ладоня І. О. Українська мова: навч. посіб. / І. О. Ладоня. – К.: Вища шк., 1993.
12. Сучасна українська літературна мова / [Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. та ін.]; за ред. А. П. Грищенка. – К.: Вища шк., 1993.
13. Сучасна українська літературна мова: підручник / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.]; за ред. М. Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994.
14. Сучасна українська мова: підручник / [О. М. Григор'єв, С. Є. Долман, Ю. В. Лисенко та ін.]; за ред. О. Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1997.

Допоміжна

1. Ганич В. О. Словник лінгвістичних термінів / В. О. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища шк., 1985. – 360 с.
2. Єрмоленко С. Я. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор]; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 222, [2] с.
3. Городенська К. Граматичний словник української мови: сполучники / К. Городенська. – К. – Херсон, 2007. – 340 с.
4. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія / Ілля Корнійович Кучеренко. – Ч.1. – К.: Вид-во Київськ. ун-ту, 1961. – 174 с.; Ч. 2. – К.: Вид-во Київськ. ун-ту, 1964. – 160 с.
5. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова. Морфологія / М. В. Леонова. – К.: Вища шк., 1983. – 260 с.
6. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова / Л. А. Лисиченко. – Х.: Вища шк., 1977. – 116 с.
7. Мацько Л. І. Інтер'єктиви в українській мові / Л. І. Мацько. – К.: Наук. думка, 1981. – 130 с.

Розділ «Граматика. Синтаксис»

Базова

1. Бевзенко С.П. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посібн. для студентів філологічних спеціальностей / Бевзенко С.П., Литвин Л.П., Семеренко Г.В. – К., 2005.
2. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис / І.Р. Вихованець. – К., 1993.
3. Вихованець І.Р. Граматика української мови / Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. – К., 1982.
4. Загнітко А.П. Український синтаксис / А.П. Загнітко. – Ч.І, ІІ. – К., 1996.
5. Сучасна українська мова. Синтаксис / За ред. А. К. Мойсієнка. – К., 2013.
6. Сучасна українська літературна мова: підручник / [за ред. М.Я. Плющ]. – 3-є вид. – К., 2001.
7. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / [за ред. О.Д. Пономаріва]. – К., 1994.
8. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови [2-е вид.]: підручник / К.Ф. Шульжук. – К., 2010.
9. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища шк., 1994. – 670 с.
10. Граматика сучасної української мови. Синтаксис: навчально-методичний посібник / автор-упорядник І.О. Воляннюк. – Кременець: ВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка, 2014. – 185 с.
11. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник / Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. – К., 2011.

Допоміжна

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К., 2009.
2. Венжинович Н.Ф. Сучасна українська літературна мова: навч. посіб. / Н.Ф. Венжинович. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К., 2008. – 303 с.
3. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І.Р. Вихованець. – К., 1992.
4. Волох О.Т. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис / Волох О.Т., Чемерисов М.Т., Чернов Є.І. – К., 1989.
5. Гуйванюк Н.В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис: лабораторний практикум / Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К., 1989.
6. Іваницька Н.Л. Синтаксис простого речення. Складні випадки аналізу. – К., 1989.

7. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української літературної мови / А.П. Коваль. – К., 1993.
8. Кочан І.М., Токарська А.С. Культура рідної мови: збірник вправ і завдань / І.М. Кочан, А.С. Токарська. – Львів, 1996.
9. Мельничайко В.Я. Види мовного розбору. Українська мова: [довідник] / В.Я. Мельничайко. – Тернопіль, 1997.
10. Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ: [навч. посіб.] / Плющ М.Я., Леута О.І., Гальона Н.П. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – К., 2003.
11. Терлак З.М. Українська мова: збірник вправ із синтаксису та пунктуації / З.М. Терлак. – Львів, 1999. – С. 176 – 187.
12. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Завдання і вправи: [навчальний посібник] / Н.І. Тоцька. – К., 1995.
13. Шкуратяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс / Шкуратяна Н.Г., Шевчук С.В. – К., 2007.
14. Ющук І.П. Українська мова / І.П. Ющук. – К., 2005.

13. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека КОГПА
2. ІНТЕРНЕТ-ресурси
 - www.litopys.org.ua
 - www.mova.info
 - www.novamova.com.ua
 - wwav.pereklad.kiev.ua
 - www.pravopys.net
 - www.rozum.org.ua
 - www.linguist.univ.kiev.ua

Питання до екзамену (I семестр)

Фонетика. Орфоепія

1. Мова як явище суспільне. Мова та мовлення. Мова та мислення.
2. Українська мова – національна мова українського народу. Українська літературна мова, умови функціонування її, стильові різновиди.
3. Фонетика і фонологія. Предмет і завдання фонетики. Фонетичне членування потоку мовлення.
4. Фонологічні школи: Московська, Санкт-Петербурзька, Празька.

5. Аспекти вивчення мовних звуків. Поділ звуків на голосні й приголосні.
6. Склад і класифікація голосних звуків.
7. Склад і класифікація приголосних звуків.
8. Позиційні зміни звуків у потоці мовлення. Палаталізація приголосних звуків.
9. Асиміляція приголосних. Дисиміляція приголосних.
10. Спрощення в групах приголосних.
11. Подовження приголосних.
12. Фонетична і фонематична транскрипція.
13. Чергування, його різновиди.
14. Найдавніші чергування голосних фонем. Чергування |o|, |e| з нулем фонем. Чергування |o|, |e| з |i|. Чергування |e|, |o| після шиплячих та |й|. Інші типи чергувань.
15. Чергування приголосних фонем. Історичні чергування. Чергування м'яких і твердих передньоязикових відповідників. Чергування приголосних передньоязикових зубних із шиплячими. Чергування однієї приголосної фонемі зі звукосполученням із двох приголосних.
16. Склад як частина фразового такту. Закономірності виділення складів в українській мові.
17. Наголос в українській мові. Акцентуаційні норми. Характеристика наголосу. Поняття логічного наголосу.
18. Поняття про орфоепію. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови. Норми вимови голосних звуків.
19. Норми вимови приголосних звуків.
20. Вимова звукосполучень приголосних.

Питання до екзамену (ІІ семестр)

Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія

1. Графіка сучасної української мови. Звуки і букви української мови. Співвідношення між буквами українського алфавіту та звуками української мови.
2. Орфографія. Принципи українського правопису.
3. Позначення м'якості приголосних звуків на письмі. Вживання м'якого знака.
4. Апостроф.
5. Вимова і правопис префіксів.
6. Префікси *-не-*, *-ні-*. Частки *не*, *ні*.
7. Правопис суфіксів.
8. Подвоєння букв на позначення збігу однакових приголосних на межі частин слова та

подовжених м'яких приголосних звуків.

9. Велика буква на синтаксичній основі. Велика буква на семантичній основі.
10. Правопис складних іменників.
11. Правопис складних прикметників.
12. Правописні особливості прислівників.
13. Вимова і правопис слів іншомовного походження. Правопис прізвищ і географічних назв іншомовного походження.
14. Правопис складних географічних назв.
15. Правила переносу слів.
16. Лексикологія як розділ мовознавства. Предмет і завдання розділу.
17. Слово як мовна одиниця. Лексичне значення слова.
18. Омоніми, їх види.
19. Пароніми. Евфемізми.
20. Синоніми, їх види.
21. Антоніми.
22. Склад української лексики, її походження та сфера використання.
23. Формування української лексики. Запозичена лексика.
24. Запозичення з неслов'янських мов.
25. Склад лексики сучасної української літературної мови з погляду стилістичного вживання її.
26. Зміни у словниковому складі мови. Активна й пасивна лексика.
27. Фразеологія. Предмет фразеології. Поняття про фразеологічну одиницю. Джерела української фразеології.
28. Класифікація фразеологізмів. Зміни у формі фразеологізмів.
29. Поняття про лексикографію. Типи словників.
30. Види лінгвістичних словників: призначення, характеристика.
31. Енциклопедичні словники: завдання, характеристика.
32. Перекладні словники та їхнє соціокультурне значення.
33. Словники синонімів. Характеристика «Короткого словника синонімів української мови».
34. Словники антонімів і омонімів.
35. Словник паронімів, характеристика «Словника паронімів української мови».
36. Термінологічні словники. Характеристика «Словника лінгвістичних термінів»
Д. І. Ганича, І. С. Олійника.
38. Словники власних назв, їх типи, назви та функції.

39. Орфоепічні словники української мови: призначення та характеристика.
41. Орфографічні словники. Характеристика «Орфографічного словника української мови».
42. Фразеологічні словники: завдання, різновиди. Характеристика «Словника ідіом української мови».

Питання до екзамену

з розділів «Морфеміка», «Словотвір» (III семестр)

1. Морфеміка як рівень мовної системи та як розділ мовознавства. Зв'язок морфеміки з іншими розділами лінгвістики.
2. Морфема як знакова одиниця мови. Поняття про морф і морфему. Співвідношення понять *морфема* і *слово*. Аломорфи та варіанти морфем.
3. Класифікація морфем у сучасній українській літературній мові: за роллю в слові, за функцією, за місцем у структурі слова, за ознакою питома/запозичена.
4. Поняття про матеріально виражені та нульові, регулярні й нерегулярні, продуктивні й непродуктивні афікси.
5. Суфікси, їхня роль у мові. Походження суфіксів.
6. Префікси, їхня роль у мові. Походження префіксів.
7. Основа слова. Основи похідні й непохідні, вільні та зв'язані.
8. Історичні зміни в морфемній структурі слова: опрощення, перерозклад, ускладнення.
9. Словотвір як особлива підсистема мови та як розділ мовознавства. Два аспекти словотвору: діахронічний і синхронічний.
10. Розрізнення понять *словотворення* та *словотвір*. Місце словотвору в системі наук про мову. Зв'язок словотвору з морфемікою, лексикологією, морфологією, синтаксисом. Критерії розмежування словотворення, словозміни та формотворення.
11. Похідне слово як одиниця словотвору. Ознаки похідного слова. Розмежування структурної та семантичної похідності.
12. Твірна і похідна основи, формально-значеннєві відношення між ними.
13. Словотвірний формант. Основні різновиди семантичної мотивації та семантичних відношень.
14. Словотвірна категорія як узагальнена семантико-словотвірна сутність. Типологія словотвірних категорій сучасної української літературної мови.
15. Питання про словотвірний тип у сучасному мовознавстві. Класифікація основних словотвірних типів.
16. Словотвірне значення та словотвірна модель.

17. Словотвірні ланцюжки (ряди) як вираження структурно-семантичних відношень у сфері похідних слів. Словотвірна синтагма.
18. Словотвірна парадигма, її відмінність від морфологічної парадигми.
19. Словотвірне гніздо як комплексна, найскладніша одиниця словотвору.
20. Способи словотворення в сучасній українській літературній мові. Визначення способів словотворення в сучасній лінгвістиці.
21. Дві основні класифікації способів словотворення: а) за лексико-граматичним характером словотвірної бази та словотвірних засобів (традиційна класифікація); б) за видом основних компонентів твірних формантів: 1) суфіксальний; 2) префіксальний; 3) постфіксальний; 4) суфіксально-префіксальний; 5) суфіксально-постфіксальний; 6) суфіксально-префіксально-постфіксальний; 7) префіксально-постфіксальний; 8) основоскладання; 9) словоскладання; 10) абрєвіатурний; 11) зрощення; 12) семантичний; 13) універбаційний; 14) конверсійний; 15) флективний; 16) акцентуаційний.
22. *Словотвірні ознаки основних частин мови.* Сучасній тенденції в розвитку словотворення. Словотвірні ознаки іменників.
23. Основні способи словотворення прикметників.
24. Дериваційний потенціал дієслів.
25. Способи творення прислівників.
26. Дериваційні ознаки займенників.

**Питання до екзамену
з розділу «Морфологія (Іменні частини мови)»**

IV семестр

1. Граматика української мови як учення про її морфологічну та синтаксичну будову. Морфологія як розділ граматики.
2. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Способи вираження граматичних значень у сучасній українській мові.
3. Граматична категорія. Система граматичних категорій в українській мові.
4. Морфологія як граматичне вчення про систему форм слова та засоби її вираження. Поняття про словоформу.
5. Частини мови та принципи їх класифікації в українській лінгвістичній традиції. Гетерогенна та гомогенна класифікація частин мови.
6. Іменник як частина мови. Семантико-граматичні ознаки його виділення.
7. Лексико-граматичні розряди іменників.

8. Категорія роду іменника, її значення та вираження. Формально-граматичні та значеннєві принципи в розподілі іменників за родами.
9. Категорія числа іменника, її значення та граматичні засоби вираження. Іменники, що мають тільки форми однини або тільки множини.
10. Словозміна іменників. Поняття про парадигму іменника. Принципи поділу іменників за парадигматичними ознаками на відміни та групи.
11. Характеристика парадигм іменників I відміни. Розмежування варіантів відмінкових форм.
12. Категорія відмінка іменника. Основні значення відмінків сучасної української літературної мови.
13. Характеристика парадигм іменників II відміни. Розмежування варіантів відмінкових форм.
14. Характеристика парадигм іменників III і IV відміни.
15. Невідмінювані іменники. Відмінювання множинних іменників.
16. Словотворення іменників у сучасній українській літературній мові.
17. Поняття про прикметник як частину мови. Специфіка граматичних категорій прикметника.
18. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні та присвійні. Перехід відносних прикметників у якісні, присвійних – у відносні та якісні.
19. Ступені порівняння як форми якісних прикметників. Творення та значення вищого і найвищого ступенів порівняння.
20. Формальне та функціональне співвідношення між короткими та повними (стягнені і нестягнені форми) прикметниками.
21. Відмінювання прикметників.
22. Словотворення прикметників у сучасній українській літературній мові.
23. Поняття про числівник як частину мови. Розмежування числівників та інших слів з кількісним значенням.
24. Функціональні розряди числівників, особливості їх уживання. Морфологічні групи числівників.
25. Поняття про порядкові числівники.
26. Відмінювання різних розрядів числівників. Аналіз специфіки парадигм кількісних числівників у сучасній українській літературній мові.
27. Явище субстантивації та прономіналізації числівників.
28. Займенник як частина мови. Співвідношення займенників з іншими частинами мови.
29. Граматичні категорії займенників; їх відмінювання.
30. Лексико-граматичні розряди займенників.